

Avverkningsrester som värdefull foderresurs genom små anpassningar

I stora träs toppar finns mycket eftertraktat foder åt hjordjuret. Tallskott från högre position i kronan utnyttjas till exempel mer gärna som föda än skott på ungtallar om djuren får välja. När fröträden har gjort sitt som naturliga föryngrare och det är dags att avverka dem, är det ur fodersynpunkt därför bra att göra det under hösten/vintern, då hjordjurens betestryck på unga produktionsträd är som högst. Här följer några goda råd vid avverkning.

Så här kan du göra

Risanpassning slutavverkning

Vid grothantering (grenar och toppar som flisas och eldas i värmeverk) på föryngringsavverkningar (även andra lämpliga avverkningstyper nedan) bör man alltid eftersträva att få tall och lövtoppar överst i de högar som lämnas. Under vinterhalvåret äter hjortviltet gärna från alla trädslags toppar (förutom gran), som då görs tillgängligt i dessa högar. Forskning pekar på att äldre träs toppar är mer begärliga än unga träs då de förmodligen innehåller mer näring och finns tillgängliga utan att djuren måste röra sig så mycket.

Facebook: @vildochbortskamd

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Genom detta förfarande lockar vi ut djuren att äta på mat som är tillgänglig endast ett år och som inte blir skadad av att de äter (jämför med ungsbogen). Kommer löv och talltoppar överst så är de även tillgängliga längre när snödjupet tilltar.

Virket körs ut utan särskild hänsyn till foderaspekten men riset bör inte köras till bilväg förrän framåt april som tidigast. Lämpligaste tiden för avverkning om maximalt nyttjande av riset ska uppnås är ca 15 oktober till ca 15 mars, tidigare avverkning riskerar torka ut genom att löven sitter på och senare bara används kort tid innan ny växtlighet tar över som foderresurs. Skillnaden mellan om granriset kommer över och döljer övriga trädslag är stor för hur många kilo foder som görs tillgängligt utan kostnad och rimligtvis bör motsvarande antal kilo knopp och skott i ungskogarna lämnas obetade. Se länk till Skogsfakta nedan.

Även om riset ska användas till att köras på för att skona marken, kan instruktionen vara kvar för de delar av hygget som man inte behöver köra på riset. Detta medför inget merarbete så länge det handlar om att göra det i de flesta fall och inte då det är krångligt av olika skäl.

En stor fördel är att denna anpassning ger mycket extra foder även i de grandominerade bestånd med kanske 80 - 90 procent granandel, även här kommer mycket foder att bli tillgängligt. I de grandominerade delarna av landet blir det stor skillnad. Fundera på hur många kilo eller ton som skulle göras tillgängligt om varje slutavverkningskördare i Sverige, på varje uppställningsplats, kunde göra så här till bara 70 procent.

Viktigt att tänka på

- Lägg tall och lövträd överst
- Äldre träd är mer begärliga än yngre
- Bästa tid för avverkningsmetoden är mitten av oktober till mitten av mars
- Metoden skyddar ungskog

Risanpassning gallring och naturvårdande avverkningsåtgärder

Risanpassning med topparna överst görs i princip som vid föryngringsavverkning. Det kan göras där det ändå ska grotanpassas. Vid gallring kan enstaka lite större toppar lämnas utanför stickvägen. Denna metod har betydligt mindre potential sett över landet men kan på enskilda fastigheter och bestånd ge mycket foder. Observera att det är viktigt att inte förröja bort RASE, betade tallar och björkar, bärande träd och buskar med mera i de luckor där de inte stör avverkningstekniskt. Markskador ska alltid undvikas och risning av vägar har hög prioritet, men ofta kan man undvara en del begärliga stora toppar på vissa torrare ställen även om det mesta måste användas under maskinen. Naturvårdshänsyn ska tas efter de behov som finns och är sällan i motsatsställning till ovanstående råd.

Viktigt att tänka på

- Förröj inte bort RASE, betade tallar och björkar, bärande träd och buskar

Facebook: @vildochbortskamd

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Fällning av fröträd över vintern

Mellan 15 oktober och 15 mars kan man med fördel avveckla fröträdställningar genom manuell fällning i stråk som sedan en skördare arbetar upp. Fällningen bör ske så tidigt som möjligt inom perioden för maximal tid för betning av topparna. Upparbetningen bör omvänt ske så sent som väder, leveransplaner av timmer osv. tillåter. Måste man arbeta upp träden tidigt kan man lämna lite grövre toppar som släpps i så högt läge som möjligt mot någon höjd, sten eller dylikt. Motivet att göra detta är att äldre träd är mer attraktiva som bete än yngre och stor volym foder finns tillgänglig i trädtopparna.

Viktigt att tänka på

- Fäll träden så tidigt som möjligt under perioden
- Upparbeta så sent som möjligt
- Se till att äldre träd hamnar högt

Vinteravverkning av speciellt begärliga bestånd

Bestånd med mycket tall i ett tallfattigt landskap eller lövdominerade bestånd på fastmark bör planeras för att i möjligaste mån avverkas under "vinterperioden". Asp kan mycket väl gnagas mer eller mindre ren från bark av älg, kronvilt, rådjur, hare med flera. Hänsyn till väderlek och virkesleveranser måste givetvis tas tillsammans med skoglig naturvårdshänsyn.

Viktigt att tänka på

- Avverka tallarna under vintern

Bild från aspbestånd där älgen nyttjat både bark och kvistar i stor utsträckning

Läs mer

https://www.slu.se/globalassets/ew/ew-centrala/forskn/popvet-dok/faktaskog/faktaskog12/faktaskog_14_2012.pdf

FAKTA SKOG

14 • 2012 • Rön från Sveriges lantbruksuniversitet

Lars Edenius • Jean-Michel Roberge • Johan Månsson • Göran Ericsson

Riseparering i Malingsbo. Foto Åke Nordström.

Kunskap om Vilt och Skog 3:

Riseparering som foderskapande åtgärd för klövvilt vid förnygringsavverkning och gallring

- Genom att dra ihop riset till högar och lägga dem bredvid körspåren kan man öka fodermängderna för klövvilt i förnygringsavverkningar och gallringar.
- Riseparerade bestånd utnyttjades mest av älg och endast i liten utsträckning av annat klövvilt.
- Mängden tillgängliga kvistar var högre i förnygringsavverkningarna medan utnyttjandegraden av riset var högre i gallringshuggningarna.
- Utnyttjandegraden av riset ökade med höjden ovan markytan i alla avverkningar.
- Risepareringen ökade betesuttaget och utnyttjandegraden av riset i förnygringsavverkningarna men inte i gallringshuggningarna.
- Mängden betade kvistar kan ökas genom riseparering i förnygringsavverkningar utan att avverkningskostnaden påverkas.

Facebook: @vildochbortskamd

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden